

PRITARTA
Lietuvos Respublikos
žemės ūkio ministro
2022 m. lapkričio 21 d.
įsakymu Nr. 3D-705

RAŠTAS DĖL VALSTYBĖS SIEKIAMŲ TIKSLŲ IR KELIAMŲ LŪKESČIŲ UŽDARAJAI AKCINEI BENDROVEI „GENETINIAI IŠTEKLIAI“

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

Šiuo raštu dėl valstybės siekiamų tikslų ir keliamų lūkesčių (toliau – Raštas) pateikiami Žemės ūkio ministerijos (toliau – Ministerija) lūkesčiai dėl uždarnosios akcinės bendrovės „Genetiniai ištekliai“ (toliau – Bendrovė) veiklos kryptių, Bendrovei keliamų tikslų ir veiklos principų.

Lūkesčiai formuojami 4 metų laikotarpiui, tačiau pagal poreikį Raštas gali būti atnaujinamas. Raštas turėtų tapti pagrindu rengiant ir peržiūrint Bendrovės strateginį veiklos planą. Šis Raštas nėra teisinis įpareigojimas ir yra skirtas nustatyti Bendrovės finansinius ir nefinansinius ilgalaikius (strateginius) ir trumpalaikius (taktinius) tikslus, įvardyti Bendrovės pagrindines ir kitas veiklas, veiklos prioritetus, esminius veiklos rodiklius, atsakomybės poreikius bei užtikrinti efektyvų bendradarbiavimą tarp Bendrovės ir Ministerijos.

Šiuo Raštu Ministerija nesiekia apriboti ar be reikalo išplėsti Bendrovės ar jos valdymo organų teisių ar pareigų. Bendrovė ir jos valdymo organai visų pirma privalo vadovautis galiojančiais teisės aktais, Bendrovės įstatais ir kitais Bendrovės akcininko priimtais sprendimais, gerąja Bendrovės valdymo praktika ir prisiimti atsakomybę už priimtus sprendimus. Įgyvendindami šiame Rašte nurodytus Ministerijos lūkesčius, Bendrovės valdymo organai privalo vadovautis protingumo, skaidrumo, efektyvumo ir racionalaus turto valdymo principais.

II SKYRIUS BENDROVĖS VEIKLOS KRYPTIS IR TIKSLAI

Bendrovės pagrindinė veikla – nacionalinių genetinių išteklių (genofondo) saugojimas ir avinų produktyvumo kontrolė pagal palikuonių penėjimosi ir mėsines savybes, pienininkystė, žemės ūkio produkcijos auginimas.

Bendrovės vykdoma kita veikla – galvijų ir avių auginimas ir pardavimas, eksperimentinės ir bandomosios ūkinės veiklos vykdymas, užtikrinant komercinės veiklos kapitalo grąžą.

Bendrovei keliami veiklos tikslai:

1. Siekti strateginių šalies interesų užtikrinimo – saugoti ir gerinti Lietuvos gyvulių veisles ir jų genofondą.

2. Vykdyti kitą, šiame Rašte numatytus lūkesčius atitinkančią, pelningą komercinę veiklą.

Žemės ūkio ministerija, kaip Bendrovės akcijų valdytoja, tikisi, kad Bendrovė veiklą vystys Rašte nustatytais kryptimis ir keliamais lūkesčiais.

III SKYRIUS NEFINANSINIAI LŪKESČIAI

Valstybei svarbių funkcijų užtikrinimas.

Bendrovė turėtų užtikrinti kokybišką valstybei svarbios funkcijos atlikimą – saugoti ir gerinti Lietuvos gyvulių veisles ir jų genofondą. Atsižvelgiant į 1992 m. birželio 5 d. Rio de Žaneire pasirašytoje Biologinės įvairovės konvencijoje, kurią 1995 m. ratifikavo Lietuvos Respublikos Seimas, nustatytus Lietuvos įsipareigojimus būtina išlaikyti nykstančių Lietuvos juodgalvių ir vietinių šurkščiavilnių avių genofondą Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. vasario 6 d. įsakymu Nr. 3D-58 „Dėl Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos patvirtinimo“, numatytomis apimtimis, palaikant optimalų genealoginių linijų, šeimų ir gyvūnų jose skaičių.

Taip pat, atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu Bendrovė vienintelė Lietuvoje atlieka avinų vertinimą pagal palikuonių penėjimosi ir mėsines savybes, ir į tai, kad ši paslauga nėra labai populiari ir naujų paslaugos tiekėjų rinkoje neatsiranda, siūloma tęsti Bendrovės atliekamą funkciją – avinų produktyvumo kontrolę pagal palikuonių penėjimosi ir mėsines savybes Lietuvos Avinų augintojų ir gerintojų asociacijos selekcinėje programoje numatytomis apimtimis.

Bendrovė turi užtikrinti, kad paslaugos gavėjai dengtų ne mažiau kaip 30 proc. Bendrovės patiriamų produktyvumo tyrimų išlaidų.

Bendrovės pertvarka.

Siekiant didinti veiklos efektyvumą, įgyvendinant Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (toliau – EBPO) rekomendacijas ir vykdant Lietuvos Respublikos Vyriausybės protokolinį sprendimą (2022 m. rugpjūčio 24 d. pasitarimo protokolas Nr. 30), Bendrovę numatyta reorganizuoti padalijimo būdu į dvi bendroves (numatytas terminas 2023 m. liepa). Tik komercinę veiklą vykdančią bendrovę – augalininkystės produktų (grūdai, rapsai, žirniai) bei pieno gamybą ir prekybą, galvijų auginimą ir prekybą, siūloma įtraukti į Privatizavimo objektų sąrašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. vasario 11 d. nutarimu Nr. 161 „Dėl privatizavimo objektų sąrašo patvirtinimo“. Atitinkamai bendrovę, kurioje būtų koncentruotos valstybei svarbios funkcijos – nacionalinių genetinių išteklių (genofondo) saugojimas ir avinų produktyvumo kontrolė pagal palikuonių penėjimosi ir mėsines savybes, siūloma kitame pertvarkos etape reorganizuoti prijungimo ar sujungimo būdu su UAB „Lietuvos žirgynas“.

Bendrovė turi planuoti savo veiklą, priimti visus sprendimus ir atlikti veiksmus, reikalingus sklandžiam reorganizavimui padalijimo būdu į dvi atskiras bendroves.

Efektyvumas ir infrastruktūros atnaujinimas.

Bendrovė turi didinti veiklos efektyvumą, optimaliai paskirstant turimus išteklius (pasitvirtinant optimalią bendrovės struktūrą), identifikuojant rizikos veiksnius ir juos valdant, efektyviai priimant sprendimus, gerinant teikiamų paslaugų kokybę, užtikrinant kokybišką procesų, projektų valdymą, ir mažinti veiklos sąnaudas. Bendrovė turėtų siekti optimalios paslaugų kainodaros bei imtis visų priemonių, kad Bendrovės komercinė veikla būtų pelninga.

Bendrovė, kaip viena iš didžiausių AB „Kiaulių veislininkystė“ kreditorių, turi imtis visų veiksmų, kad pardavus AB „Kiaulių veislininkystė“, būtų gražinta skola Bendrovei.

Ministerija tikisi, jog Bendrovė, siekdama modernizuoti turimą infrastruktūrą, įvertins savo galimybes dalyvauti Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis finansuojamuose investiciniuose projektuose. Pasirinkimas vykdyti investicijas turi būti pagrįstas ir atliekamas įvertinus susijusias rizikas.

Energijos vartojimo efektyvumo didinimas.

Bendrovė savanoriškai siekia energijos vartojimo efektyvumo didinimo ir aplinkosaugos tikslų, atsižvelgdamos į visų suinteresuotųjų pusių (vartotojų, darbuotojų, bendruomenės, verslo atstovų, valdžios, visuomenės ir kt.) interesus. Bendrovė savo veikloje siekia nuolatos ir nuosekliai įgyvendinti energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones, diegiant naujesnes ir mažiau energijos vartojančias technologijas, taip pat siekia plėsti žaliąją gamybą, prisidedant prie Lietuvos ir regioninių įsipareigojimų didinti elektros energijos gamybos iš atsinaujinančių energijos išteklių apimtis. Puoselėjant pagarbą visuomenei, darbuotojams ir gamtai, o taip pat prisidedama prie Lietuvos energetikos inovacijų, energijos gamybos iš atsinaujinančių energijos išteklių plėtros ir energijos vartojimo efektyvumo didinimo, Bendrovė su Energetikos ministerija sudaro energijos sutaupymo susitarimą, kuriuo įsipareigoja kasmet iki 2030 metų sumažinti savo suvartojamos galutinės energijos kiekį ne mažiau kaip 1,5 proc., savo metinio galutinės suvartojamos energijos kiekio, kurio vidurkis išvestas pagal paskutinių trejų metų, ėjusių prieš 2022 m. sausio 1 d. laikotarpio duomenis. Siekdama minėto tikslo, Bendrovė turėtų atlikti energijos vartojimo auditą, susiplanuoti trumpalaikes, vidutinio ir ilgojo laikotarpio energijos efektyvumo didinimo priemones ir užtikrinti jų įgyvendinimą. Laikantis ekonominio pagrįstumo principo įmonė nuolat investuoja į savo valdomame turte sunaudojamos energijos optimizavimą, didindama jo atsparumą, saugumą ir efektyvumą.

Bendrovė taip pat turi prisidėti prie transporto sukeltos aplinkos taršos mažinimo ir, įsigydama (nuomodama) tarnybinius automobilius, įrenginius ir kitą Bendrovės veikloje naudojamą techniką, prioritetą teikti netaršioms (pvz., naudojančioms alternatyviuosius degalus) priemonėms.

Skaidrumas ir rizikų valdymas.

Bendrovė turi užtikrinti, kad viešai būtų skelbiama visa teisės aktais nustatyta informacija ir tinkamai taikomas 34-as verslo apskaitos standartas „Segmentų atskleidimas finansinėje atskaitomybėje“ (finansinė informacija paskirstyta pagal Bendrovės atliekamas funkcijas). Bendrovės veikla būtų vykdoma skaidriai ir sąžiningai, o Bendrovė paslaugų savikainą nustatytų, paskirstydama visas pajamas ir sąnaudas kiekvienai veiklai. Bendrovėje turi būti įdiegtos korupcijos prevencijos priemonės ir procesai bei skiriami pakankami ištekliai rizikų valdymo procesams kontroliuoti.

Bendrovė vadovaudamasi Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją ir duomenų pakartotinio naudojimo įstatymo nuostatomis ir kitais duomenų pateikimą pakartotinai naudoti reglamentuojančiais teisės aktais, turi užtikrinti, kad atvertini duomenys būtų inventorizuoti, atverti ir pateikti Lietuvos atvirų duomenų portalui.

Socialinė atsakomybė ir tvarumas.

Bendrovė privalo vykdyti savo veiklą pagal aukščiausius etikos ir socialinės atsakomybės standartus bei didinti darbuotojų įsitraukimo rodiklį, siekiant darbuotojų motyvacijos augimo ir užtikrinant reikalingų kompetencijų augimą. Bendrovė turėtų užtikrinti darbuotojams sąžiningą ir rinkos sąlygas atitinkantį darbo užmokestį ir aplinką, atlikdama kasmetinį darbuotojų įsitraukimo vertinimą ar naudodama kitus rodiklius darbuotojų pasitenkinimui įvertinti. Bendrovės valdyba ir

vadovybė turėtų palaikyti nuolatinį ir konstruktyvų dialogą su darbuotojų atstovais.

Bendrovės veikla turi būti paremta principais, pagal kuriuos būtų siekiama ekonominių, socialinių ir aplinkosaugos tikslų, atsižvelgiant į visų suinteresuotųjų šalių (vartotojų, darbuotojų, visuomenės, valstybės institucijų ir kt.) interesus pagal darnaus vystymosi principus. Bendrovė savo veikloje turi taikyti darnumo praktikas ir jas atskleisti metiniame pranešime, įtraukti į Bendrovės strateginį veiklos planą bei skelbti interneto svetainėje kiek to reikalauja teisės aktai.

Bendrovė savo veikla turėtų saugoti ir gerinti išskirtinę reputaciją, taip pat efektyviai naudoti išorinę ir vidinę komunikaciją.

Ministerija tikisi, kad valstybėje kilus ekstremalioms situacijoms ar kitoms nenumatytoms aplinkybėms, darančioms reikšmingą poveikį visuomenės gerovei ir saugumui, Bendrovė bus socialiai atsakinga ir ieškos galimybių prisidėti prie valstybės veiksmų kovojant su šių situacijų ir aplinkybių padariniais.

Geroji valdysena.

Bendrovė, atsižvelgdama į viešosios įstaigos Valdymo koordinavimo centro teikiamas rekomendacijas valdysenai gerinti, turi užtikrinti efektyvią ir geriausią valdymo praktiką atitinkantį valdymą ir siekti, kad valstybės valdomų įmonių gerojo valdymo indekso vertinimo metinėse ataskaitose Bendrovė būtų vertinama ne žemesniu kaip A įvertinimu. Taip pat Bendrovė privalo vadovautis Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) rekomendacijomis ir gerosiomis praktikomis.

Bendrovė turi siekti, kad specializuoti nefinansiniai veiklos rodikliai, kurie kasmet derinami su VKC, būtų pasiekti.

IV SKYRIUS FINANSINIAI LŪKESČIAI

Bendrovės ilgalaikis pelningumas turi atitikti Vyriausybės nustatytąjį.

Bendrovė turi užtikrinti, kad kapitalo struktūros rodiklis atitiktų Vyriausybės nustatytąjį.

Dividendai turi būti mokami ne mažesni nei pagal Vyriausybės nustatytą dividendų skyrimo formulę, kurioje jų dydis yra susietas su nuosavo kapitalo gražos rodikliu (ROE).

Nustatant Bendrovei specializuotus finansinius veiklos rodiklius, atsižvelgti į rinkoje panašią ar tokią pačią veiklą vykdančių įmonių veiklos rodiklius ir rezultatus. Bendrovė turi siekti, kad specializuoti finansiniai veiklos rodikliai, kurie kasmet derinami su VKC, būtų pasiekti.

V SKYRIUS ATSKAITOMYBĖ

Bendrovės vadovas turi užtikrinti, kad duomenys būtų rengiami ir teikiami Žemės ūkio ministerijai vadovaujantis Valstybės valdomų įmonių duomenų teikimo taisyklėmis ir Valstybės valdomų įmonių duomenų teikimo grafiku, patvirtintu žemės ūkio ministro 2016 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. 3D-632 „Dėl Valstybės valdomų įmonių duomenų teikimo“.

Bendrovės valdyba turėtų veikti nepriklausomai, tačiau Bendrovė ir (ar) valdyba turi iš anksto informuoti Ministeriją apie esminius Bendrovės sprendimus ir vykdyti Bendrovės įstatų ir Lietuvos

Respublikos akcinių bendrovių įstatymu priskirtas funkcijas.

Esmeniais sprendimais laikomi valdybos priimami sprendimai apie:

- potencialius valdybos narių interesų konfliktus;
- potencialius teisinius ginčus;
- planuojamus vadovo pasikeitimus;
- galimus Bendrovės darbuotojų ar susijusių šalių sukčiavimus;
- esminius Bendrovės veiklos pokyčius;
- Bendrovės struktūros pokyčius, didesnio masto darbuotojų kaitą;
- didelius įsigijimus ar pardavimus;
- inicijuojamus naujus didesnės apimties investicinius projektus;
- galimą žalą visuomenei, gamtai, ekonomikai ar valstybės saugumui;
- spaudos pranešimus, kurie gali reikalauti Ministerijos atstovų komentarų;
- bet kokio masto korupciją ar politinę intervenciją;
- potencialias grėsmes nacionaliniam saugumui;
- planuojamą paramos teikimą;
- kitas esmines rizikas, keliančias grėsmę Bendrovės veiklos tęstinumui, nacionaliniam saugumui, reputacijai.

Bendrovės valdyba turėtų vadovautis protingumo principu ir informuoti apie kitus potencialiai su Bendrovės akcininko interesais susijusius svarbius sprendimus.

Bendrovės valdyba turi atlikti savo veiklos vertinimą ir poreikių analizę – nustatyti, kokios kompetencijos narių reikia siekiant valstybės valdomos įmonės tikslų, ir parengti praėjusių kalendorinių metų veiklos ataskaitą.
